

NAVODILO ZA DELO ANKETARJEV PRI RAZISKAVI SJM 2010

1. ROK ZA OPRAVLJANJE DELA IN VRAČANJE GRADIVA

Pričakujemo, da se boste na teren odpravili **TAKOJ** po prevzemu gradiva in si izdelali časovni načrt obiskov pri anketirancih. Vsi vaši anketiranci so namreč vnaprej obveščeni o vašem prihodu s posebnim obvestilnim pismom in zloženko, tako da so bolj pripravljeni za sodelovanje. Na to pismo se lahko tudi sklicujete ob prvem kontaktu, da boste lažje prebili led.

Anketiranje se bo pričelo 10. oktobra 2010. Časa imate 1 mesec od prejema gradiva oz. 2, če ste prevzeli 2 okoliša ter 3, če ste prevzeli 3 okoliše ali več. Prosimo vas, da nas takoj obvestite o vsaki težavi in oviri, ki bi vam preprečila anketiranje (**01 58 05 - 370 / 341, 041 440 360**). V času anketiranja na terenu bosta vsak delovni dan od 8. do 15. ure na razpolago raziskovalki na FDV: Rebeka Falle in Živa Broder, ki bosta odgovarjali na vaša morebitna vprašanja.

Takoj, ko boste anketirali prve osebe, nam pošljite ali prinesite izpolnjene vprašalnike (naslov: Inštitut za družbene vede FDV, Center za raziskovanje javnega mnenja, Kardeljeva ploščad 5, 1000 Ljubljana). Pošiljke pošiljajte priporočeno.

Prav tako velja, da nam sproti – vsaj enkrat tedensko - pošiljate vprašalnike nadalje anketiranih oseb, kar nam bo omogočilo boljšo kontrolo dela na terenu ter istočasno organizacijo šifriranja vprašalnikov. Če vam bo med delom zmanjkalo praznih vprašalnikov, se lahko osebno oglasite na CJMMK, ali pa vam jih pošljemo po pošti. Seveda morate sporočiti željo po dodatnih vprašalnikih kak dan prej, preden jih boste dejansko potrebovali.

Po končanem anketiranju nam morate vrniti:

- morebitne prazne vprašalnike
 - zvezek pokaznih kartic
 - vzorčni seznam - formular A
 - zvezek s 15 izpolnjenimi formularji B
 - formular C s priloženimi računi
- Priložiti morate študentsko napotnico.

2. HONORAR ZA OPRAVLJENO DELO

Anketarji so plačani variabilno in sicer glede na uspešnost pri delu:

- 16 €/anketo - realizacija nad 66%, 10 in več opravljenih anket na okoliš
- 14 €/anketo - realizacija od 34 do 66%, 6 do 10 opravljenih anket na okoliš
- 10 €/anketo - realizacija pod 33%, 5 in manj anket na okoliš

slabo, površno ali z napakami opravljena, a še uporabna anketa = 8 €

Anketar dobi plačane vse pravilno izpolnjene obrazce za spremljanje anket (formular B) in sicer 0,5 € na obrazec.

Če bi bilo v anketi karkoli ponarejenega oz. izvedenega na nepravilen način, anketar ne dobi plačila za svoje (ne)delo. Za sodelavca, ki je študent FDV, v takem primeru veljajo določila Statuta FDV o disciplinski odgovornosti.

Potni in poštni stroški bodo pod (strogim) nadzorom. Za izplačilo povrnitve stroškov ob uporabi javnega prevoza ter za poštno storitve je potrebno priložiti račun.

Kilometer se obračuna kot povrnitev stroškov za bencin: 0,15 € na km. Stroške prevoza vam priznamo glede na vnaprej dogovorjeno relacijo.

Anketar se mora vsakih 14 dni javiti s terena oziroma redno poročati o poteku dela s pomočjo spletnega obrazca. Prav tako mora redno pošiljati izpolnjene ankete, sicer bodo ankete plačane kot slabo oz. površno opravljene.

Če boste kot sodelavec – anketar delo opravili korektno (redno 14-dnevno javljanje s terena, povprečna realizacija), boste za sodelovanje na seminarju prejeli plačilo 10 €.

CJMMK bo plačilo za delo in vsa povračila obračunal in nakazal anketarju takoj po opravljeni kontroli dela s pomočjo kontrolnega pisma.

3. KONTROLA DELA ANKETARJA

Tudi tokrat bomo izvedli običajno kontrolo, ki ni izraz nezaupanja v delo sodelavcev - anketarjev, temveč je metodološko nujno raziskovalno opravilo, ki ga izvajamo zato, da bi lahko ugotovili stopnjo zanesljivosti zbranih podatkov. Kontrola bo med drugim vključevala tudi posebno kratko pismo z nekaj vprašanji - **"kontrolno pismo"**, ki ga bo naš Center po raziskavi poslal vsem osebam, ki naj bi sodelovale v raziskavi. Na to pismo lahko anketirance ob koncu anketiranja tudi opozorite in jih prosite, da nanj odgovorijo.

Pisma pošljemo prav vsem anketirancem, tudi tistim, ki ste jih označili, da niso želeli sodelovati oz. da jih niste uspeli kontaktirati, in jih povprašamo o razlogih za nesodelovanje v anketi.

V primeru, če iz posameznega okoliša ne bi dobili vrnjenega nobenega kontrolnega pisma, ljudem telefoniramo ali jih obiščemo, da bi ugotovili, ali pisma samo naključno niso vrnili, ali pa mogoče niso bili anketirani. Prav tako kontaktiramo vse anketirance v okoliših, iz katerih smo dobili vsaj en odgovor, da oseba ni bila anketirana. Tako ugotovimo, če vprašalniki niso bili korektno izpolnjeni in jih seveda izločimo iz obdelave, za anketarje pa v tem primeru veljajo sankcije po pogodbi. Vedno preverimo tudi okoliše, kjer je realizacija anket zelo nizka, da ugotovimo, če je šlo pri izpadu anket za objektivne razloge, ali pa je morda kriva premajhna angažiranost anketarja.

4. VZOREC

Vzorec za raziskavo SJM 2010 je bil izdelan na podlagi Centralnega registra prebivalstva RS ter v skladu z drugim odstavkom 41. člena Zakona o državni statistiki (ZDSta).

Populacija, ki jo vzorec predstavlja, so prebivalci s stalnim prebivališčem v RS in so na dan začetka terenske faze ankete stari najmanj 15 let. Izbor oseb v vzorec je bil opravljen na podlagi Registra prebivalcev Slovenije.

Izbor je bil slučajni (dvostopenjski), kjer je imela vsaka oseba iz populacije enako verjetnost, da bo vključena v vzorec. Osnovne vzorčne enote (okoliši) so enakomerno razpršene po celotnem ozemlju Slovenije. Znotraj vsakega od izbranih 150 anketnih okolišev, pa je bilo s pomočjo slučajnega izbora izbrano 15 ciljnih oseb (anketirancev). Pričakovana realizacija vzorca je 70%.

5. ANKETIRANJE

5. 1. Pravila za dostop do anketirancev in izvajanje anket

Vsak anketar ima v svojem okolišu 15 oseb, ki so bile izbrane v vzorec za anketiranje. Anketar mora kontaktirati vsako od navedenih oseb. Najprej mora opraviti OSEBNI stik s ciljno osebo, šele potem lahko uporabi telefon za morebitne dogovore.

Anketar mora - po potrebi – opraviti vsaj **pet obiskov** pri respondentu, od tega vsaj enega zvečer (po peti uri) in vsaj enega za vikend.

Neka oseba ni bila anketirana, če je:

1. iz objektivnih razlogov odsotna v času trajanja terenske faze raziskave
2. je OSEBNO (ne preko neke druge osebe ali telefona) izrecno zavrnila anketiranje
3. je bila obiskana vsaj petkrat, pa kljub temu ni bilo moč izvesti intervjuja
4. sporočila na CJMMK, da ne želi biti anketirana

Za lažje iskanje naslovov vaših anketirancev vam priporočamo uporabo atlasa okolja: <http://gis.arso.gov.si/atlasokolja/> ali www.najdi.si zemljevid.

Za opravljanje terenskega dela ste prejeli posebno pooblastilo in tablico z imenom, ki ju pokažete v primeru, če je to potrebno.

Kot anketar se zavezujete, da boste varovali zaupnost osebnih podatkov anketirancev in celotno vsebino ter okoliščine komunikacije z anketiranci. Celotno raziskovalno gradivo, vzorčne sezname in zbrane informacije boste posredovali izključno pooblaščenim sodelavkam in sodelavcem FDV IDV CJMMK, skladno s prejetimi navodili.

V primeru kakršnekoli zlorabe osebnih podatkov ali kršitve zaupnosti komunikacije med anketarjem in anketirancem, se pogodbeno razmerje z anketarjem nemudoma prekine, anketar pa odgovarja tudi po določbah Zakona o varstvu osebnih podatkov. Ob prekinitvi sodelovanja ali ob zaključku raziskave, mora anketar takoj vrniti vse materiale in vse sezname z osebnimi podatki, ki jih je prejel na uvajalnem seminarju, sicer odgovarja po določbah Zakona o varstvu osebnih podatkov.

5.2. Pristop k anketirancu, motiviranje

Ko pridete prvič v stik z anketirancem, se mu najprej predstavite z imenom in priimkom ter kot sodelavec Univerze v Ljubljani, Fakultete za družbene vede. Če bo želel, pokažite tudi pooblastilo. Na kratko mu pojasnite, kaj želimo ugotoviti s to raziskavo - poudarite njegova osebna mnenja in stališča o različnih stvareh.

Predlagajte mu, da bi se pogovarjala sama. Če to ni mogoče, prijazno in taktno recite prisotnim osebam, da želite izvedeti samo mnenje anketiranca in jih prosite, naj ga ne motijo pri razgovoru. Pojasnite, da je anketa tajna, v Sloveniji poteka že več kot 40 let in da bodo njeni rezultati uporabljeni zgolj v znanstvene namene. Prosite ga, naj na vprašanja odgovarja iskreno, saj bo razgovor le v tem primeru dosegel svoj namen.

Povejte, da vsako leto izberemo po posebnem statističnem postopku ljudi iz cele Slovenije, da je bil izbran povsem slučajno in da je imel vsak prebivalec Slovenije, starejši od 15 let, enako možnost, da bi bil izbran za to anketo.

Pri prvem pogovoru se lahko zgodi, da anketirani odkloni svoje sodelovanje. Pri tem največkrat navede naslednje razloge:

- anketiranec pravi, da ima preveč dela in da zato nima dovolj časa. Anketar se bo dogovoril za primeren čas za naslednji obisk. Če pa ima anketar vtis, da se anketiranec skuša izogniti anketi, bo poskušal ugotoviti razlog za to in bo, glede na ta razlog, poizkušal pregovoriti anketiranca k sodelovanju, brez vsakega pritiska;

- anketiranec izjavi, da ne bo znal odgovoriti na vprašanja, ker malo ve, nima dosti šol. V takem primeru anketar prepriča anketiranca, da vprašanja niso tako težka, da nanje ne bi mogel odgovoriti. Pri "težjih" vprašanjih bosta pa obkrožila odgovor "ne vem", ki je docela enakovreden vsem ostalim odgovorom. Pri tem anketirancu pokažite vprašalnik, da si sam ogleda vprašanja, ali pa mu za primer navedite nekaj lažjih vprašanj iz vprašalnika; pojasnite, da ne gre za pravilne ali nepravilne odgovore, pač pa za čisto osebna mnenja o raznih stvareh;

- če anketiranec pravi, da on ni primeren za anketiranje in da naj anketar raje obišče koga drugega, ki več ve, ki je bolj primeren, bolj zgovoren. Anketar na kratko in z enostavnimi besedami pojasni, da njegovih stališč in mnenj ni mogoče zamenjati za mnenja koga drugega, zato je pomembno, da odgovarja prav on-a.

Anketar naj pove, da podatke o spolu, starosti, kvalifikaciji, poklicu, religioznosti, ipd., potrebujemo zato, ker želimo ugotoviti, kako na različna vprašanja odgovarjajo moški, ženske, ljudje različnih starosti, različnih poklicev itd.

Pri anketirancu, ki ga je na začetku pogovora težko pregovoriti, ali ki ob prvem obisku celo izjavi, da noče odgovarjati, poudarite tiste vsebine iz raziskave, o katerih menite, da ga najbolj zadevajo in zanimajo. Običajno si anketiranci, ki so najprej odklonili razgovor, pri naslednjem obisku premislijo, ko jim bolj podrobno in v enostavnem jeziku pojasnite, za kaj gre.

Če anketiranec ob prvem obisku ne utegne odgovarjati zaradi pomanjkanja prostega časa, ga vprašajte za primeren čas, ki mu bo najbolj ustrezal. Povejte mu, da ga lahko obiščete kadarkoli v roku treh tednov. Bodite vztrajni, vendar pri tem prijazni in ne vsiljivi! Če pa anketiranec kljub vašemu prizadevanju odkloni anketo, čeprav ste ga večkrat obiskali, podatke o razlogih zavrnitve napišete v **formular B** za to osebo.

Če se zgodi, da zaman iščete anketiranca, lahko sami napišete prijazno obvestilo, da bi ga želeli anketirati in mu ga pustite v poštnem nabiralniku. Pripišite svojo telefonsko številko in morda vam bo tako uspelo najti osebo, ki ima bolj malo časa ali se izmika.

5.3. Vodenje razgovora z anketiranci

Potem, ko ste motivirali anketiranca, da je pripravljen odgovarjati na vprašanja, morate razgovor voditi vi v dovolj hitrem tempu, ki ga obdržite do konca, sicer bi se

razgovor lahko zavlekel. Hkrati pa morate anketirancu pustiti dovolj časa za premislek. Anketirancem, ki posameznih vprašanj niso razumeli, preberite vprašanje še enkrat.

Ne razlagajte in ne komentirajte vprašanj v vprašalniku!

Vaša vloga pri vodenju intervjuja je hkrati aktivna in pasivna: po eni strani nastopate predvsem v vlogi nevtralnega regulatorja mnenj in stališč, po drugi strani pa morate aktivno poskrbeti za to, da se bo anketiranec počutil čim bolj sproščenega in da bo razgovor potekal v ozračju zaupanja.

Med razgovorom mora nastati tako vzdušje, da lahko anketiranec svobodno izrazi kakršnokoli mnenje in da pri tem nima občutka, da ga anketar zaradi tega obsoja ali da ga podcenjuje. Zato je nujno, da sprejmete vse anketirančeve izjave na enak način, z razumevanjem in spoštovanjem, da jih ne vrednotite, to je, da ob njih ne izražate svojih osebnih sodb ali ocen, morda celo moralnih.

Anketa ni test znanja. Osebnih mnenj in stališč v času pogovora ne delimo na pravilna in napačna. Pri odprtih vprašanjih si skušajte čim bolj izčrpno zapisati odgovore anketiranca, da bomo lahko pravilno napravili klasifikacije odgovorov za obdelavo in interpretacijo.

5.4. Izpolnjevanje vprašalnika

Anketiranje poteka osebno, torej "face-to-face". Vaša naloga je, da anketirancu berete vprašanja iz vprašalnika in obkrožujete oz. vpisujete njegove odgovore. Če ni posebej označeno, je pri vsakem vprašanju možen en odgovor.

Kjer so v vprašalniku vpisane črte, zgolj vpisujete anketirančeve odgovore na t.i. odprta vprašanja, saj bomo to kasneje šifrirali na CJMMK.

Anketo morate izpolnjevati po navodilih danih na uvodnem seminarju. Številke pred ali pod posameznimi odgovori v vprašalniku je potrebno **obkroževati natančno**, da bo iz njih popolnoma razvidno, kakšno je anketirančevo stališče. Če to iz obkroženih odgovorov ne bo mogoče razbrati, boste dobili anketo plačano kot slabo oz. površno opravljeno.

Na koncu pogovora se anketirancu zahvalite v imenu Centra za raziskovanje javnega mnenja na FDV in mu zagotovite, da bodo njegovi iskreni odgovori prispevali k vrednosti raziskave. O rezultatih raziskave bo obveščen preko različnih slovenskih medijev, informacije in rezultate pa lahko najde tudi na svetovnem spletu (www.cjm.si). Več o anketi si lahko preberete na: www.europeansocialsurvey.org/

6. POKAZNE KARTICE

Poleg vprašalnikov ste prejeli tudi zvezek s pokaznimi karticami, ki vsebuje pregled odgovorov in lestvic iz vprašalnika, anketirancu pa ne ponujajo odgovora 'ne vem'. Anketirancu na začetku pogovora izročite le zvezek kartic in **nikakor ne vprašalnika**, zvezek naj vam po končanem pogovoru vrne, da ga boste lahko uporabili pri naslednjem anketirancu.

7. FORMULAR O POTEKU DELA – FORMULAR B

Za vsakega anketiranja na seznamu je potrebno izpolniti formular B, ne glede na to, ali ga boste anketirali oziroma sploh prišli z njim v stik. Pazite, da takoj in pravilno označite okoliš in zaporedno številko anketiranja na formularju. Namen formularja je pridobiti vpogled v potek stikov ali nestikov z anketirancem ter nekaj podatkov o območju, kjer anketiranec živi.

Formular izpolnjujete tako kot vprašalnik - sledite puščicam, ki vas vodijo. Formular morate dopolniti pri vsakem stiku z anketirancem, saj beleži več potencialnih stikov z njim (njo). Pazite na to, da izpolnjujete pravo vrstico - tisto, ki ustreza zaporedni številki vašega stika z anketirancem. Kot stik ali 'obisk' se šteje tako osebni kot telefonski stik. Bodite pozorni na točko 5 (REZULTAT), kjer ste glede na rezultat stika usmerjeni na ustrezen del formularja - glejte okvir pod tabelo.

Bodite natančni pri vpisovanju datuma, dneva v tednu in ure opravljene ankete, ki se mora ujemati z vpisom v vprašalniku.

8. SPREMLJANJE DELA PREKO INTERNETA

Spremljanje poteka dela na raziskavi SJM 2010 letos poteka preko interneta.

Spletni obrazec je dostopen na naslovu <http://anketarji.cjm.si/>

Potrebna je prijava in sicer z uporabniškim imenom "anketarji" in geslom "cjm2010". Po uspešni prijavi se vam odpre spletna stran s seznamom obrazcev (trenutno je na voljo le eden).

Izberete "Spremljanje poteka dela SJM 2010" in sledite navodilom na zaslonu.

Obrazec je potrebno izpolniti za vsak okoliš posebej, potrebno je izpolniti vsa polja. Izpolnajte ga redno in sicer za vsakih 14 dni anketiranja.

Na koncu ne pozabite klikniti gumba "Pošlji". Če je obrazec pravilno izpolnjen in podatki uspešno poslani, se izpiše obvestilo ("Najlepša hvala za vestno izpolnjen obrazec.").

Ko zaključite z vnašanjem podatkov v obrazec, pa želite vnesti podatke še za en okoliš, v spletnem brskalniku ne uporabite gumba "nazaj", pač pa ponovno vpišite naslov "<http://anketarji.cjm.si/>" in odprite nov obrazec.

Uspešno delo na terenu vam želi ekipa CJMMK!

Ljubljana, 10. oktober 2010